

SISTEMA EDUCATIU

Les dues cares de l'escola

La tragèdia de l'Institut Joan Fuster de Barcelona ha obert el debat sobre la vulnerabilitat dels mestres a l'aula i sobre quin tracte s'ha de donar a l'alumnat considerat "conflictiu"

PERE TORDERA

No és un joc de nens

XAVIER GUAL
ESCRITOR I PROFESSOR DE SECUNDÀRIA

Ens equivocarem si creiem que el que va passar dilluns a l'Institut Joan Fuster de Barcelona és un fet aïllat. És el cas més greu que han patit les nostres aules, si, però era qüestió de temps que un dia o altre passés el pitjor. Jo mateix n'he vist de tots colors, amb la sensació que tot plegat va degenerant. Un parell de casos. Una professora va tenir un accident de cotxe al mig de l'autopista. No es va matar de miracle. Quan va portar el vehicle al mecànic li van dir que algú li havia punxat les rodes. Qui ho havia fet era un alumne de 2n d'ESO. El van expulsar un mes, després va tornar feliç. Ella es va agafar la baixa, incapaç de tornar a trepitjar aquell institut.

Fa un parell de cursos, jo era el tutor d'un noi, també de 2n, que el seu pare havia matat a ganivetades un home. El noi, que ens teníem que seguís els passos del pare, necessitava una medicació molt potent per controlar els seus impulsos psicòtics i agressius. Tots li teníem por perquè era realment imprevisible. Un dia es va aixecar de la cadira i va rebentar el rellotge de la paret a cops de puny perquè volia que la classe s'acabés. Sovint saltava per la finestra i s'escapava. Va agredir diversos companys i un professor amb un cop de puny al mig de l'esquena. Els serveis socials, tot i que seguien el cas, no van voler traslladar-lo a un altre centre més adient a les seves necessitats. Va ser la mare la que el va canviar al curs següent.

He vist baralles entre alumnes al mig de l'aula o al pati que han aca-

bat amb sang i ambulàncies. He vist pares agredint altres alumnes a la porta de l'institut, professors i fins i tot un que va trencar el braç al seu fill en una pallissa. He treballat en diversos centres d'exclusió social en què sovint han de venir els Mossos. He vist brots paranoics en què hem hagut d'enviar tots els alumnes al pati perquè els sanitaris s'enduguessin un alumne totalment descontrolat. Jo mateix he rebut amenaces. No exagero. Si no han acabat en tragèdia és només per una qüestió de sort i valor per part dels que hi treballem.

La realitat de les aules

El problema és que al final tot això entra en una normalitat espadardora. Quan em vaig apuntar a les llistes d'interins no em pensava que hagués de veure coses tan dures ni que el menys important fos impartir la matèria. A vegades parlem de lleis i entelèquies educatives sense trepitjar la realitat de les aules, almenys d'una part. Tinc clar que l'administració actua amb lentitud. No és fàcil decidir que un alumne hagi d'anar a un centre de menors. Són coses que no es poden fer sense els seus necessaris informes. El problema és que s'apliquen massa tard, quan l'adolescent ja ha fet mal. Hem d'acceptar que un noi de 13 anys pugui matar persones per diverses raons, i hem d'estar preparats per a altres casos sense convertir els instituts en presons obsessionades per la seguretat. Tampoc els centres poden ser contenidors de tot tipus d'alumnat. La idea de l'educació inclusiva està molt bé com a concepte però perjudica moltíssims alumnes que hi van simplement a aprendre i ser bones persones. —

Alerta
Els centres educatius no poden ser contenidors de tot tipus d'alumnat

Defensa
Existeixen escoles que no expulsen, aules que aprenen en grup

JAUME FUNES
PSICÒLEG I EDUCADOR

Dies enrere, la Teia, que és professora en un grup complicat de secundària de Figueres, m'escrivia una nota sobre la seva feina en què deia coses com ara aquestes: "La meua professió és fantàstica! La gent no entén que em senti feliç amb la feina que faig. [...] Els escoltes i els mires... cada dia aprenc més i més coses... Aquest any estic molt emocionada perquè he connectat amb gairebé tots els 15 joves de què sóc responsable. [...] També és una feina que desgasta molt i la qual, igual que t'omple moltíssim, també et pot fer sentir realment una merda en determinats moments". Recupero una part de les seves notes perquè vull parlar en positiu. Perquè, enmig dels dubtes i les incerteses educatives del drama d'un adolescent que mata a l'escola, vull aportar suport a qui ho està fent bé i no discutir-me amb els que sempre parlen dels adolescents que sobren a la seva classe.

Cada vegada que apareix un cas dur, un sector de la professió escolar comença a fer la llista de les *patologies* que ha de suportar a l'aula, personatges de diversa índole que li fan impossible fer allò que considera la seva feina. Sortosament, un altre sector pateix, sovint en soledat, i s'interroga. Posa en marxa la seva creativitat educativa i pensa en si hauria de renovar la seva proposta, començant per la mirada i l'escolta. Com escrivia un "professor amant de la seva professió ofegat en un mar de retallades", demana

Es tracta, potser, d'educar

temps. "Temps per escoltar, per atendre com cal, per fer equips, per implicar-se amb l'entorn". Tot recordant: "La nostra feina és molt més que donar unes classes".

Podem posar etiquetes als que han descarrilat escolarment o destacar els que pateixen malestars i trastorns en el límit d'una adolescència complexa. Tanmateix, haurem de deixar clar que són les característiques d'unes o altres escoles les que inclouen o exclouen més o menys, o que és el disseny del sistema escolar el que crea unes o altres oportunitats i conflictes. Adjudicar patologies indefinides a les "bogeries" adolescents no ajuda gaire a entendre els seus patiments ni a trobar junts alguna sortida. La qual cosa no vol dir de cap manera que totes les flexibilitats escolars siguin possibles ni que alguns nois i noies —molt pocs— no necessiten, a més, una mirada i una comprensió clínica que l'escola no pot donar.

Existeixen escoles que no expulsen, aules que aprenen en grup, assignatures que desapareixen per fer un projecte d'investigació. Existeixen alumnes que poden descobrir com una part de l'escola és seva i com una part de la seva vida és a l'escola. Un professor, escriptor en una altra secció d'aquest diari, em titllava aquests dies de "bocamoll", i afirmava que la vida dels seus alumnes no li importava. No reconeixia, però, el dret dels seus alumnes a passar de la seva vida a l'educació. Alguns esborren, sense saber, un segle d'educació, pedagogia, didàctica humanitzadores. Sortosament, d'altres les utilitzen per construir l'escola que necessitem avui. Una escola en la qual té cabuda la diversitat de la vida. —